

we weten het allemaal
Daniel Paul dat een man die zoals je ziet een uiterst gekompliceerd proces in eigen verdediging niet alleen briljant maar ook met takt kan voeren niet over zijn eigen vermogen mag beschikken is een schande Sabine een juridische schande **Sabine** het gaat toch alleen maar om je boek **Daniel Paul** ja het is zeker niet onverstandig dat een mens het produkt van zijn geestelijke activiteit in bredere kringen bekend wil maken **Sabine** deze monsterachtigheden deze indiskreties jouw zogenaamde geestelijke activiteit zal ons ruïneren **Daniel Paul** integendeel ik heb in vizioenen al de overwinningspalm naar me zien wenken in de toekomst zullen wetenschappers uit de hele wereld zich voor mijn geval interesseren **Sabine** vergeet niet dat je beroep nog niet uitgesproken is **Daniel Paul** is dat alles wat je me te zeggen hebt **Sabine** wat heb ik je eigenlijk nog te zeggen **Daniel Paul** jij weet heel goed ik zit hier vóór jou als vrouw **Sabine** waarom moet ik dat telkens en telkens opnieuw horen **Daniel Paul** ja Sabine als vrouw de tekenen des tijds hebben zich diep in mijn lichaam ingegraven en zijn voor elkeen zichtbaar **Sabine** herinner je je niet meer dat je ooit senaatspresident was **Daniel Paul** natuurlijk zou ik verkiezen verder mijn eervolle functies uit te oefenen maar ik zou echt wel eens de man willen zien die net als ik voor het alternatief gesteld ofwel een idioot mens met mannelijke trekken te zijn of een intelligente vrouw en die niet de vrouwelijkheid zou gekozen hebben **Sabine** waarom hebben ze je in het gesticht vakantie gegeven waarom laten de dokters toe dat je me hier in Dresden komt lastig vallen **Daniel Paul** omdat ze mijn vroegere liefde voor jou helemaal niet hebben kunnen wegnemen **Sabine** dat begrijp ik niet **Daniel Paul** ik wil opnieuw met je samenleven **Sabine** dat zegt mij niets **Daniel Paul** wat **Sabine** ik heb al

genoeg afgezien **Daniel Paul** asjeblijf dan maar de scheiding en geen geld **Sabine** zie je dat 'ik de vrouw ben **Daniel Paul** jij een vrouw jij vol wellust weet jij eigenlijk wel wat vrouwelijke wellust is een stuk zaligheid dat de mens al in dit leven geschonken is maar jij en kinderen jij met je miskramen heb je mij ook maar één kind levend ter wereld gebracht maar ik die met mezelf vrij ik zal zwanger zijn kinderen baren ik **Sabine** beste mijnheer de senaats-president het leven is heel moeilijk voor een vrouw **Daniel Paul** wij willen elkaar gezelschap houden och Sabine goed gezelschap **Sabine** hebben we ooit een andere keuze gehad

Negende scene Epiloog in de lente

(Vroege lente 1904 in een volkstuinjespark bij Dresden. Nadat Daniel Paul Schreber op 14 juli 1902 de opheffing van zijn ondercuratele-stellen verkregen had, werd hij op 20 december op eigen verzoek uit het gesticht Sonnenstein ontslagen. Hij ging naar zijn vrouw in Dresden. Deze had een dertienjarig meisje als pleegkind bij zich opgenomen, een kind dat Schreber nadien adopteerde. In 1903 verschenen zijn MEMOIRES in een gecensureerde vorm. Het wordt heel langzaam helder. Daniel Paul en het meisje; op wandeling door het park, staan onder een regenscherm die Daniel Paul vasthoudt. Hij heeft zijn arm op de schouders van het meisje gelegd. Ze dragen allebei winterkleren: jas, hoed, handschoenen. Daniel Paul vouwt zijn regenscherm op. Een paar zomestraten die door de wolken breken die boven Dresden hangen, kondigen de komst van de lente aan. Op de grond ligt er nog wel hier en daar sneeuw, maar de eerste sneeuwkllokjes bloeien al).
Het meisje hou je van die tuintjes
Daniel Paul ik vind ze aardig
Het meisje je vader heeft die uitgevonden
Daniel Paul ja
Het meisje was je vader streng
Daniel Paul ja
Het meisje maar je mocht hem graag
Daniel Paul heel graag
Het meisje ik zie jou ook graag
Daniel Paul ja
Het meisje omdat je zo lief bent voor mij
Daniel Paul ja
Het meisje moeder is veel strenger

Daniel Paul ja
Het meisje mijn echte moeder was helemaal niet streng
Daniel Paul ja
Het meisje net als jij
Het meisje maar mijn echte moeder is dood en nu ben ik maar een pleegkind
Daniel Paul ik zal je adopteren
Het meisje omdat moeder een vriendin was van mijn echte moeder
Daniel Paul dan heet je ook Schreber
Het meisje heb je me daarom uit het weeshuis gehaald waar ik woonde
Daniel Paul ja
Het meisje maar mijn echte vader is acteur en ik weet niet eens waar hij nu is
Daniel Paul zo zijn die theatermensen
Het meisje en waarom hebben jullie dan geen echte kinderen gekregen
Daniel Paul dat gebeurt wel eens
Het meisje waarom
Daniel Paul en nu hebben we jou toch
Het meisje maar moeder heeft me verboden over je ziekte te praten
Daniel Paul omdat het heel erg was
Het meisje maar moeder is veel ziekelijker dan jij
Daniel Paul mijn ziekte was heel erg
Het meisje en dan heeft Onzelieveheer je geholpen
Daniel Paul het is maar hoe je het bekijkt
Het meisje maar je bent toch weer gezond
Daniel Paul ik heb mijn rechten teruggekregen
Het meisje en je gelooft toch aan Onzelieveheer
Daniel Paul ik weet dat God bestaat
Het meisje kan je hem dan zien
Daniel Paul ja
Het meisje ik heb Hem nog nooit in het echt gezien
Daniel Paul wees blij
Het meisje waarom
Daniel Paul dat kan ik je nu niet uitleggen
Het meisje en toch zou ik graag eens Onzelieveheer zien maar alleen van ver misschien door een toneelkijker
Daniel Paul ja
Het meisje in het kinderboek dat moeder me gegeven heeft staat een beeld van Onzelieveheer daar heeft hij een lange witte baard en ziet er heel streng uit ook als het heel licht is rond hem
Daniel Paul in het kinderboek
Het meisje en daaronder staat een gedicht en dat ken ik van buiten
Daniel Paul ja
Het meisje 'O Vader, God, wat Gij geboodt zij ons in 't hart geschreven: onz' ouders minnen tot den dood en braaf zijn, heel ons leven.'
Daniel Paul ja
Het meisje heb je verdriet
Daniel Paul dat gesis in mijn achterhoofd
 we moeten niet te veel

over mijn ziekte praten
Het meisje we hebben toch over Onzelieveheer gepraat
Daniel Paul ja
Het meisje en moeder zegt dat Heer Jezus een wonderdokter geweest is
Daniel Paul ja
Het meisje en de zoon van Onzelieveheer
Daniel Paul ja
Het meisje maar jij hebt geen zoon
Daniel Paul kijk kind de sneeuwkllokjes
Het meisje waarvoor heeft Onzelieveheer eigenlijk een zoon nodig
 als alle mensen zijn kinderen zijn en bij hem komen als ze gestorven zijn
Daniel Paul moeder heeft gelijk we praten liever niet over mijn ziekte
Het meisje en je boek mag ik ook niet lezen
Daniel Paul dat mag je nooit zien hoor je me nooit
Het meisje waarom
Daniel Paul kijk naar de sneeuwkllokjes
 mijn vader zei altijd het eerste groen dat komt van God en is een wonder
Het meisje zie je mij graag
Daniel Paul hoe kan je nu zoiets vragen
Het meisje als je iemand graag ziet moet je hem alles vertellen
Daniel Paul we wandelen verder
Het meisje je hebt zo veel geheimen waarom zeg je me niet wat je doet als je je in je kamer opsluit en niemand je mag storen
Daniel Paul je mag me geen pijn doen
Het meisje maar ik zie je toch graag
Daniel Paul je weet heel goed ik hou van niemand zoveel als van jou en kind
 'de lente komt er aan de lente is mijn vreugd'
(Schuberts 'Hirt auf dem Felsen' klinkt op. Daniel Paul en het meisje blijven onbeweeglijk staan. Het doek valt).